

Nr 145

Utlåtande i anledning av motioner angående kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

(5:e avd.)

I de likalydande motionerna I: 59 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 79 av herr *Hedlund m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt parlamentarisk utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna, såväl från skattepolitisk synpunkt som med hänsyn till frågans betydelse för den kommunala demokratin, i enlighet med vad i motionerna har anförts.

Vidare har i de likalydande motionerna I: 589 av herr *Werner* och II: 717 av herr *Karlsson* i Huddinge *m. fl.* yrkats, såvitt nu är i fråga, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer att regeringen föranstaltar om utredning rörande statens övertagande i allt väsentligt av kostnaderna för skolväsendet.

Utskottet. De nu ifrågakvarande motionsyrkandena har i stort sett samma syfte. I motionerna I: 59 och II: 79 framförs förslag om en parlamentarisk utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna och i motionerna I: 589 och II: 717 framförs krav på en utredning rörande statens övertagande i allt väsentligt av kostnaderna för skolväsendet.

I anledning av motionsyrkandena får utskottet erinra om den av 1965 års riksdag beslutade skatteutjämningsreformen, vilken trädde i kraft fr. o. m. år 1966. Förslag om denna reform lades fram i propositionen nr 43, vilken grundade sig på 1958 års skatteutjämningskommittés betänkande. Skatteutjämningskommittén tog inte ställning till frågan om fördelningen mellan stat och kommun i stort av kostnaderna för den samhällsverksamhet som åvilar kommunerna. Kommittén framhöll dock att det syntes motiverat att frågan om fördelningen av kostnaderna på skolans område mellan stat och kommun togs upp till prövning inom en snar framtid. Vidare underströk kommittén angelägenheten av att i samband med prövningen av kommitténs förslag kostnadsfördelningen mellan staten och landstingskommunerna underkastades en prövning från allmänna skattepolitiska utgångspunkter.

I samband med den på utskottets behandling ankommande delen av nämnda proposition hade utskottet att yttra sig om vissa då framställda motionsyrkanden rörande frågan om fördelningen av kostnaderna mellan

staten och kommunerna. Utskottet underströk därvid att kommunerna till följd av stegrade kostnader inom sjukvården och skolväsendet samt andra verksamhetsområden stod inför mycket svårbemästrade ekonomiska problem. Såsom framgick av propositionen innebar emellertid de i densamma framlagda förslagen en betydande ökning av bidragsgivningen till kommunerna. Därjämte garanterade skatteutjämningsystemets utformning att statsbidraget blev värdebeständigt och standardföljsamt. Utskottet ansåg att man först borde avvakta verkningarna av detta system i dess nuvarande utformning innan man tog upp frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Systemet innehöll också utomordentliga möjligheter att påverka såväl bidragsgivningens omfattning som bidragsmedlens fördelning mellan kommunerna. Under återopande härav avstyrkte utskottet de ifrågavarande motionsyrkandena och riksdagen beslöt i enlighet härmed. Även i följd avtog riksdagen då motionsvis framställda yrkanden av i sak samma innebörd.

I de nu föreliggande motionerna har inte anförts några nya skäl som motiverar att utskottet ändrar sin redan tidigare hävdade uppfattning att man först bör avvakta verkningarna av det nya skatteutjämningsystemet innan man tar upp frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Som en följd härav avstyrker utskottet motionerna I: 59 och II: 79 samt I: 589 och II: 717, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen icke bifaller motionerna I: 59 och II: 79 samt I: 589 och II: 717, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga.

Stockholm den 31 oktober 1967

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Gillström (s), Einar Persson (s), Virgin (h), Axel Andersson (fp), Ivar Johansson (cp), Kaijser (h), fru Wallentheim (s), herrar Söderberg (s), Herbert Larsson (s), Rönnberg (s), Wallmark (h), Wååg (s), Thorsten Larsson (cp) och Karl-Erik Eriksson (fp); samt

från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Bergman (s), Mattsson (cp), fröken Olsson (s), herrar Johansson i Norrköping (s), Gustafsson i Uddevalla (s), Nelander (fp), Björkman (h), Källstad (fp), Nordstrandh (h) och Nilsson i Kristianstad (s).

Reservationer

1) av herrar *Axel Andersson* (fp), *Ivar Johansson* (cp), *Thorsten Larsson* (cp), *Karl-Erik Eriksson* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Mattsson* (cp), *Nelander* (fp) och *Källstad* (fp), som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 59 och II: 79 och att därför

dels den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar med »I samband» och på s. 2 slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Utvecklingen visar att kommunernas resurser i ökad utsträckning tas i anspråk för finansiering av olika uppgifter inom skolväsendet, sjuk- och hälsovård, socialvård m. fl. förvaltningsgrenar. Främst har den betydande kommunala expansionen inom ifrågavarande områden sin förklaring i att kommunerna genom statsmakternas beslut påförts eller genom stimulansbidrag tagit på sig uppgifter från staten. Detta i sin tur har fört med sig att medborgarna genom kommunalskatten får bära stigande kostnader för obligatoriska kommunala samhällsuppgifter utan att denna kostnadsövertfytning har skattepolitiskt prövats.

Den omständigheten att en skatteutjämningsreform nyligen genomförts utgör enligt utskottets mening inte något hinder för att en parlamentarisk utredning skyndsamt tillsätts för att från såväl skattepolitiska som andra synpunkter pröva hela den genom motionerna aktualiserade frågan om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun, så mycket mer som denna fråga inte prövades i samband med reformens genomförande. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 59 och II: 79. Vid bifall härtill torde det i motionerna I: 589 och II: 717 framställda yrkandet om utredning av frågan om kostnaderna för skolväsendet få anses ha blivit tillgodosett.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 59 och II: 79 och i anledning av motionerna I: 589 och II: 717, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om skyndsamt parlamentarisk utredning av frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.»

2) av herr *Wallmark* (h).